

DEMOCRATITZACIÓ DE L'EDUCACIÓ¹

Tino Brugos

Xente Gai Astur (XEGA)

Per al moviment social que jo represento en aquesta taula, el de gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals (gltb), democratitzar l'ensenyament suposa desenvolupar un model d'educació en què no estiguem exclosos.

En matèria de sexualitat, queden moltes coses per fer perquè aquesta qüestió continua sent un tema tabú a les aules. D'aquesta manera, si continua sent difícil abordar qualsevol aspecte relacionat amb el món dels afectes i la sexualitat, resulta gairebé impossible atrevir-se a tractar el tema de les orientacions sexuals minoritàries.

Durant tots aquests anys s'ha anat consolidant la presència de nous subjectes socials que anteriorment no estaven presents a l'escola: feminisme i igualtat de gènere, ecologisme, pacifisme, etc. que responen a noves sensibilitats presents en la societat. Amb la LOGSE i l'educació en valors així com amb l'esforç de bona part del professorat s'ha aconseguit introduir aquests nous plantejaments en el procés educatiu de l'alumnat.

No obstant això, no ha ocorregut el mateix amb el que representa el nostre moviment social, i això a pesar que hem estat protagonistes d'un canvi de caràcter històric en una sola generació. Cal tenir en compte que els qui rondem la meua edat hem tingut la possibilitat de visitar els jutjats per motius molt diferents relacionats amb la nostra orientació sexual: en els anys setanta per anar a la presó en aplicar-se l'anomenada Llei de Perillositat Social i avui, en els albars del segle XXI, podem anar als mateixos jutjats per contreure matrimoni en completa igualtat respecte a les parelles heterosexuales.

"...una part molt important dels adolescents masculins mantenen interioritzats els prejudicis homòfobs."

És precisament per aquest desajust pel qual des de fa anys diversos col·lectius "gltb" venim treballant per intentar trencar el mur de silenci que continua existint sobre la nostra diferent orientació sexual a l'escola. No obstant això, i malgrat que els èxits aconseguits són importants, estem encara ben lluny d'haver arribat a un model educatiu igualitari, no sexista, ni heterosexista. És ben veritat que, tenint en compte quin ha estat el punt de partida (la criminalització social), el camí recorregut és molt satisfactori.

Panoràmica general dels assistents a un acte del FSIPE.

Ara bé, aquesta afirmació no pot servir per generar una certa complaença. En el meu col·lectiu estem plenament convençuts que fa falta una forta empenta per poder normalitzar les diferències en l'orientació sexual a les aules. Precisament per això des de fa ja tres anys venim intervenint de forma sistemàtica en l'àrea de l'educació, convençuts que aquí es juga bona part del futur de les conquestes socials que hem aconseguit. O es procedeix a una immediata normalització a l'escola o es corre el risc d'assistir a un procés de degradació d'aquelles. No podem menysprear les experiències d'altres moviments socials i, en aquest sentit, el camí recorregut pel feminisme és clarificador per al moviment "gltb". La igualtat legal és important, però la lluita per la igualtat real és el repte del futur. A més a més, en el nostre cas hem de prestar atenció a un fet que considerem important: bona part dels nostres adolescents creixen interioritzant un model de masculinitat caracteritzat per l'agressivitat, la misogínia, el masclisme i l'homofòbia.

Encara que hi ha elements significatius que mostren el canvi en les actituds juvenils, encara avui una part molt important dels adolescents masculins mantenen interioritzats els prejudicis homòfobs. Aquesta és, probablement, la franja d'edat en què hi ha un major nivell de rebuig i homofòbia, un fet que cal relacionar amb una equívoca comprensió de la masculinitat. Volem fer una crida per reflexionar sobre una sèrie d'aspectes que considerem importants:

- La sexualitat, malgrat les aparençes, continua sent un tema tabú a les aules.

- L'homosexualitat és, per tant, un tema doblement rebutjat. A més a més, hi ha la sensació entre bona part del professorat que abordar aquest tema pressuposa qüestionar la seva presumpta heterosexualitat davant l'alumnat.
- Les concepcions morals i ideològiques difoses pels sectors integristes i per la jerarquia catòlica s'estan convertint en un perillós obstacle en el procés de normalització del fet gai/lèsbic en la societat actual.
- Les opinions homòfobes de tota mena s'emeten de forma continuada des de qualsevol àmbit de la societat. Avui, el llenguatge políticament correcte impedeix o dificulta emetre judicis i opinions de marcat caràcter sexista, masclista o xenòfob.
- No obstant, això no ocorre pel que fa a les relacions homosexuals.

Entenem que tots aquests elements influeixen de forma molt negativa en aquells adolescents amb orientació gai/lèsbica que continuen creixent sense comptar amb referents positius en què recolzar-se per poder construir-se, lliurement, com a persones.

L'homosexualitat apareix per a l'adolescència gai o lesbiana com una realitat llunyana i inabastable. No és visible als centres d'ensenyament, ni entre les amistats o companys de classe, continua sent objecte de burla quan no d'assetjament i agressió. En aquest medi hostil continua sent traumàtic reconèixer-se diferent. Un gai o una lesbiana adolescent no podrà sentir-se igual davant la resta, no podrà gaudir de les seves primeres emocions adolescents amb plena llibertat, el més probable és que continuï interioritzant valors negatius d'angoixa, d'autoodi, de rebuig de si mateix i, en un bon nombre d'ocasions, la idea del suïcidi rondarà pel seu cap. Convé recordar que estudis efectuats en països del nostre entorn cultural assenyalen que el risc de suïcidi en adolescents és tres vegades superior entre els que tenen una orientació homosexual enfront dels heterosexuals.

"...creiem que també per a l'alumnat heterosexual [...] és important abordar des d'una perspectiva normalitzadora el fet gai/lèsbic."

Representants de l'STEI-i al FSIPE.

Al mateix temps cal assenyalar un element important que afecta els adolescents "glbtb". En efecte, aquells joves que estan integrats en el sistema educatiu, pertanyents a l'ètnia gitana o a famílies procedents de la immigració compten amb els seus nuclis familiars com a últim recurs en què refugiar-se i sentir-se integrats. No sol ocórrer el mateix quan el cas és el resultat d'una diferent orientació sexual. Normalment les famílies romanen al marge del conflicte perquè aquests joves solen callar aquest fet per temor a defraudar les expectatives familiars o, pitjor encara, per por a un rebuig familiar. Tot això afecta l'equilibri emocional d'aquests joves i pot incidir molt negativament tant en els seus estudis com en la seva trajectòria vital posterior.

Sent tot això important, creiem que també per a l'alumnat heterosexual, que sens dubte compon la majoria a les aules, és important abordar des d'una perspectiva normalitzadora el fet gai/lèsbic. Si reben una visió normalitzada i basada en arguments científics s'estaran posant les bases per poder desmuntar tots els prejudicis existents. Creiem que és l'única forma de prevenir i tallar les agressions que tenen com a base justificativa l'homofòbia.

Aquestes són algunes de les reflexions que voldríem compartir en aquest Fòrum Social Ibèric per l'Educació. Creiem que és l'única forma d'acabar amb la tradicional invisibilitat i marginació per poder obrir un espai de debat normalitzador entre la comunitat educativa. Els qui vivim la lluita i la utopia estem cada dia més convençuts que **Un altre món és possible, un altre món és necessari per a gais i lesbianes.**

¹ L'autor ha fet un resum de la seva ponència a petició de Pissarra. Si la voleu llegir completa, anau a www.fsipe.org □